

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
FÖR KONTAKTTOLK
2006**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR KONTAKTTOLK
2006**

© Utbildningsstyrelsen 2007

Edita Prima Oy

Helsingfors 2007

ISBN 978-952-13-3154-1 (häft.)

ISBN 978-952-13-3155-8 (pdf)

DNR **42/011/2006**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **2.10.2006**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.12.2006 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger
L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr **33/011/2002**
Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR KONTAKTTOLK

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för yrkesexamen för kontakttolk.
Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.12.2006 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller
för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med
beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande
utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte
lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Överinspektör

PERTTI PITKÄNEN
Pertti Pitkänen

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem.....	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna.....	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen för kontakttolk.....	8
1 § Examensdelarna	8

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för kontakttolk och grunderna för bedömningen.....	9
--	---

OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

1 § Att behärska tolkens arbete	9
a) Krav på yrkesskicklighet	9
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	9
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	13
2 § Att behärska arbetsspråken	14
a) Krav på yrkesskicklighet	14
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	14
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	15
3 § Tolkningsfärdighet	15
a) Krav på yrkesskicklighet	15
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	15
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	17

BILAGA 1	Definition av tolkningspråk A och B samt beskrivning av färdighetsnivåer	19
BILAGA 2	Beskrivning av yrket	21

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i undervisningsarrangemangen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självvärdering och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskandet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han eller hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR KONTAKTTOLK

1 § Examensdelarna

Yrkesexamen för kontakttolk består av tre examensdelar. Examen är avlagd när examinanden har blivit godkänd i alla tre delar.

Examensdelarna är

1. Att behärska tolkens arbete
2. Att behärska arbetspråken
3. Tolkningsfärdighet

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I YRKESEXAMEN FÖR KONTAKTTOLK OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

1 § Att behärska tolkens arbete

a) Krav på yrkesskicklighet	b)Mål och kriterier för bedömningen
Kontakttolken verkar på ett yrkesmässigt sätt.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• visar uthållighet, öppenhet, fördomsfrihet och empati på ett yrkesmässigt sätt• visar säkerhet, initiativ och omdöme i sitt arbete samt förmåga att fördjupa sig i detaljer
Kontakttolken kan beskriva och omfatta de etiska principerna i tolkningsbranschen. Kontakttolken känner till yrkesreglerna i tolkningsbranschen och kan tillämpa dem i arbetssituationer.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• visar i sin verksamhet att han känner till de etiska principerna (bl.a. jäv, tystnadsplikt, objektivitet, neutralitet, jämlikhet och ärlighet)• förstår betydelsen av täckande tolkning och den innehållsmässiga och yrkesetiska betydelsen av att bortta och tillsätta något ovidkommande• identifierar de egna felen och korrigerar dem• tar enbart emot uppgifter som han är kompetent nog att klara av
Kontakttolken är medveten om tolkens yrkesroll, speciellt ansvaret i anslutning till den, och verkar därefter.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• känner sitt yrkesmässiga ansvar som förmedlare av andra människors budskap och tankar• visar i praktiken att han omfattar betydelsen av ansvar, tystnadsplikt och sekretess• handlar utan att ta personlig ställning till den aktuella frågan• utträttar inte ärenden för klienten• kan vid behov avbryta tolkningen
Kontakttolken är medveten om sina egna värderingar och deras inverkan på ett kundorienterat arbete.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• kan specificera sina värderingar, begrunda deras utgångspunkter och identifiera dem i den egna verksamheten• är medveten om hur de egna värderingarna och erfarenheterna inverkar på arbetsuppgifterna

<p>Kontakttolken kan handla enligt de spelregler som råder i det finska arbetslivet.</p> <p>Kontakttolken känner till den finska myndighetspraxisen.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till avtalssystemet och arbetslivets allmänna principer • förstår arbetstagarens förpliktelser och rättigheter • förstår det finska sättet att sköta ärenden (bl.a. punktlighet och fokusering på saklighet) • känner till det finska beteendemönstret i olika situationer • kan handla i myndighetssituationer • känner till vilket ansvar och vilken ställning den finska officiella lagstiftningen har
<p>Kontakttolken kan instruera de personer som skall tolkas i att samarbeta med tolken.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • klarlägger före tolkningen tolkens yrkesroll och uppgift för de personer som skall tolkas • klarlägger vilka uppgifter som inte hör till tolken för de personer som skall tolkas
<p>Kontakttolken känner till det centrala och senaste innehållet i branschens lagstiftning om tolkning och handlar på det sätt som lagstiftningen förutsätter.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till det centrala innehållet i lagstiftningen om tolkning i nedan uppräknade eller motsvarande författningar <p>Ikraftvarande författningssamling 3/2006</p> <p>Förvaltningslag 6.6.2003/434 26 § Tolkning och översättning 13 § Tystnadsplikt för ombud och biträden 69 § Brott mot tystnadsplikten för ombud och biträden</p> <p>Strafflag 19.12.1889/39 Kapitel 38 (21.4.1995/578) Om informations- och kommunikationsbrott</p> <p>1 § (21.4.1995/578) Sekretessbrott</p> <p>2 § (21.4.1995/578) Sekretessförseelse</p> <p>Förvaltningsprocesslag 26.7.1996/586 Tolkning och översättning</p>

	<p>Språklag 6.6.2003/423 10 § Individens språkliga rättigheter hos myndigheterna</p> <p>18 § Rätt till tolkning</p> <p>Utlänningslag 30.4.2004/301 10 § Anlitande av tolk och översättare</p> <p>203 § Tolkning och översättning</p> <p>Förundersökningslag 30.4.1987/449 37 § (6.6.2003/427)</p> <p>Lag om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) 8 § Service för handikappade</p> <p>Förordning om service och stöd på grund av handikapp (759/1987) 7 § Tolktjänst</p> <p>8 § Ordnande av tolktjänst</p> <p>9 § Tolktjänstens omfattning</p> <p>Lag om patientens ställning och rättigheter (785/1992) 5 § Patientens rätt till information</p> <p>Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) 5 § Klientens rätt att få en utredning om åtgärdsalternativen</p> <p>Lag om invandrares integration samt mottagande av asylsökande (493/1999) 19 § (118/2002) Mottagandets innehåll</p>
--	---

	<p>Lag om bemötande av utlänningar som tagits i förvar och om förvarsenheter 116/2002 11 § Inkvartering och vård</p> <p>Statsrådets beslut om ersättning för kostnader för flyktingar och vissa andra invandrare samt för arrangemang vid mottagande av flyktingar 21.4.1999/512 Kapitlen 1 – 6 Lag om invandrares integration samt mottagande av asylsökande (493/1999) med stöd av § 4, 9 och 21</p>
<p>Kontakttolken behärskar alla skeden i arbetsprocesserna: överenskommelse om arbete och villkor, förberedelse, tolkning (se avsnittet tolkningsfärdighet), bedömning av sitt eget arbete och behandling av respons.</p>	<p>Kundrelationer och avtal om arbetsvillkoren Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • visar ett kundinriktat tänkande i sin verksamhet • uttrycker sitt ärende tydligt • kan marknadsföra sin sakkunskap • kan underhandla och komma överens om arbetsuppgifter och arbetsvillkor • kan göra anbud, ingå avtal och fakturera • förstår betydelsen av jämbördig sakkunskap i kundrelationerna • utreder och beaktar kundens behov och instruerar kunden, vid behov, i tolkningsarrangemangen <p>Förberedelse Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar reda på tolkningsuppgiften och tolkningssituationen • skaffar material och uppgifter som behövs i arbetsuppgiften • utnyttjar experttjänster enligt respektive arbetsuppgift • använder traditionella och elektroniska informationskällor kritiskt, snabbt och effektivt <p>Respons Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan skaffa, ta emot och tillgodogöra sig respons då han kontinuerligt utvecklar sitt arbete och sin yrkesskicklighet

	<p>Att bedöma sitt eget arbete och sin verksamhet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer sitt eget arbete och sin verksamhet realistiskt • följer med och tillgodogör sig utvecklingen som sker inom branschen • känner till möjligheterna till arbetsledning
<p>Kontakttolken känner till de allmänna servicesystemen- och formerna inom tolkningsbranschen och hur de utvecklas.</p>	<p>Examinanden känner till</p> <ul style="list-style-type: none"> • verksamheten inom den offentliga sektorn (kontakttolkcentraler) • verksamheten inom den privata sektorn (företag inom tolknings- och översättningsbranschen, självständig yrkesutövning).
<p>Kontakttolken förstår vikten av att utvecklas i arbetet och uppdaterar sina kunskaper och färdigheter</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer med utvecklingen inom samhället och tolkningsbranschen • utvecklar målmedvetet och initiativrikt färdigheter som behövs i yrket.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesproven skall vara mångsidiga och skall avläggas så långt det är möjligt i normala arbetsuppgifter. De kan också bestå av kompletterande skriftliga uppgifter, diskussioner, dokumenterade yrkesprov eller uppgifter av case-typ. Examinandens självvärdering kan vid behov användas som bedömningsmaterial.

2 § Att behärska arbetspråken

Kontakttolken skall behärska två tolkningsspråk (se bilaga 1), av vilka det ena är finska eller svenska. Examinanden skall producera tolkningsspråk A felfritt med alla nyanser och skiftningar och på ett lättförståeligt sätt. Examinanden skall producera tolkningsspråk B så att han behärskar den elementära grammatiken och basordförrådet, kan skilja på officiell och inofficiell språkform, framställa ärenden som enhetliga helheter samt producera text som förmedlar budskapet på ett enkelt sätt (jfr. T.ex. Allmänna språkexamina, kunskapsnivå 4). Vid sidan av den skriftliga språkkunskapen skall examinanden visa kultur- och samhällskännedom inom sitt tolkningsspråks språkområde.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Kontakttolken förstår utan svårigheter strukturellt och språkligt komplicerade texter.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• kan plocka fram det som är viktigt för uppgiften ur texterna• läser rutinerat olika myndighetstexter (t.ex. beslut, meddelanden, vårdföreskrifter, tillkännagivanden).
Kontakttolken skriver meddelanden tydligt på båda arbetspråken	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• kan bl.a. skriva minneslappar och korta instruktioner som myndigheterna dikterat i samband med tolkningsuppdraget• kan skriva dokument som är nödvändiga för utövandet av yrket och kundrelationerna (t.ex. marknadsföringsbrev, anbud, räkning, begäran om rättelse, begäran om utredning, svaromål)
Kontakttolken känner till de situationer i Finland som enligt lagen kräver tolkning. Kontakttolken behärskar tolknings-situationer som ofta upprepas och den yrkesterminologi de förutsätter	Examinanden känner i huvudsak till <ul style="list-style-type: none">• servicesystemet inom social- och hälsovården samt dess funktionsprinciper• servicesystemet inom polis- och rättsväsendet samt dess funktionsprinciper• systemet för mottagning av flyktingar och asylsökande• utbildnings- och bildningsverksamhetens funktionsprinciper.
Kontakttolken hanterar tillförlitligt och snabbt fackterminologin inom olika branscher och termer på båda arbetspråken.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• behärskar den allmänna terminologin och fraseologin inom de branscher som skall tolkas samt specialterminologi i den utsträckning det behövs i tolkningsuppgiften• kan vid behov förklara begrepp och fenomen som man inte hittar motsvarighet till.

<p>Kontakttolken känner till kulturen, de samhälleliga funktionsprinciperna och sociala normerna i tolkningsområdets språkområden i den utsträckning det förutsätter</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar allmän samhällskunskap • behärskar baskunskaper om och praxis i områden som är centrala för kontakttolkningen.
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Den här examensdelen avläggs skriftligt. Examensdelen kan inte ersättas av betyg över allmänna språkexamina.

Vid bedömningen av proven skall en bedömare vara expert på tolkningspråk A och en på tolkningspråk B.

3 § Tolkningsfärdighet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Kontakttolken handlar i tolkningsituationen i enlighet med principerna för yrkesreglerna och har anammat tolkens roll.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer de etiska principerna i arbetet (bl.a. ansvar, jäv, tystnadsplikt, objektivitet, neutralitet, jämlikhet och ärlighet) • producerar en noggrann, täckande och detaljerad tolkning med alla nyanser • kan motivera sina beslut som gäller tolkningen, t.ex. tillägg och bortlämnande • identifierar sina egna fel och korrigerar dem • klargör sin egen yrkesroll och uppgift för dem han tolkar • kan ta emot och tillgodogöra sig respons
<p>Kontakttolken skall för sin del se till att arbetsförhållandena är ändmålsenliga.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommer överens om tillvägagångssätten före tolkningen • placerar sig lämpligt med tanke på den person som skall tolkas • ser till att tolkningsituationen är ostörd
<p>Kontakttolken behärskar tolkningsituationen.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • koncentrerar sig, lyssnar analytiskt, associerar snabbt och tål stress • beter sig lugnt och säkert • analyserar det hörda snabbt • reagerar naturligt och flexibelt på överraskande situationer och överraskat språkbruk

<p>Kontakttolken behärskar professionell talkommunikation.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar en klanderfri, tydlig och flytande talteknik • artikulerar och uttalar tydligt och estetiskt utan talstörningar • kommunicerar och framträder på ett säkert och förtoendeingivande sätt
<p>Kontakttolken behärskar tolkningskommunikationen och principerna för interaktion som sker ansikte mot ansikte.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar tolkning av dialog och monolog • kan utgående från situationen anpassa basprinciperna för institutionaliserad växelverkan till tolkningsbudskapet • uppfattar lätt och anpassar sin egen verksamhet efter situationer med växelverkan • är medveten om hur den icke-verbala kommunikationen inverkar • kan motivera sina beslut som gäller tolkningssituationen
<p>Kontakttolken behärskar sina A- och B-tolkningsspråk så bra att förutsättningarna för professionell tolkningskommunikation uppfylls.</p>	<p>Se bilaga 1: definitioner av arbetsspråken och beskrivning av färdighetsnivåer.</p>
<p>Kontakttolken känner till kulturen på tolkningsspråkens språkområden i den utsträckning hans arbetsuppgift förutsätter</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar kulturella faktorer i tolkningen och tolkningssituationen
<p>Kontakttolken kan arbeta i situationer som lagstadgat förutsätter tolkning.</p> <p>Kontakttolken behärskar tolkningssituationer som ofta upprepas och den yrkesterminologi som de förutsätter</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till servicesystemet inom social- och hälsovården samt dess funktionsprinciper • känner till servicesystemet inom polis- och rättsväsendet samt dess funktionsprinciper • känner till systemet för mottagning av flyktingar och asylsökande • känner till utbildnings- och bildningssektorns funktionsprinciper • behärskar den allmänna terminologin och fraseologin samt specialterminologi inom den bransch som skall tolkas i den utsträckning som uppgiften förutsätter • hanterar tillförlitligt och snabbt de olika branschernas yrkestermer på båda tolkningsspråken • försäkrar sig vid behov om att de använda termerna är de rätta

<p>Kontakttolken kan använda arbetsredskapen på det sätt som uppgiften kräver.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder ordböcker, ordlistor, teckningar och bilder samt andra redskap naturligt, snabbt och påhittigt under tolkningen
<p>Kontakttolken känner till de viktigaste metoderna och teknikerna som används i tolkningsbranschen och behärskar de viktigaste av dem.</p> <p>Kontakttolken använder tolkningstekniken medvetet, flytande och på ett sätt som situationen kräver</p>	<p>Konsekutivtolkning</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • växlar naturligt, klart och snabbt mellan diskussionsdeltagarna • kan ställa preciserande och inriktade frågor tydligt utan att störa kommunikationens gång • kan avbryta den som talar för att få tolktur • kan ”peka ut” rätt talare utgående från situationen • behärskar den centrala anteckningstekniken. <p>Prima vista –tolkning</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan muntligt, noggrant och täckande, översätta innehållet i dokument i anslutning till tolkningssituationen <p>Simultanviskning</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till principerna för simultantolkning • kan viskningstolkning
<p>Kontakttolken kan välja rätt tolkningsteknik och flexibelt ändra den</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan identifiera och välja en lämplig tolkningsmetod för arbetsuppgiften • ändra de tolkningstekniska metoderna efter behov, t.ex. övergå från konsekutivtolkning till visknings- eller prima vista-tolkning eller från satskonsekutiv- till monolog.
<p>Kontakttolken kan distanstolkning.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • handlar naturligt i situationer med distanstolkning • kan använda de vanligaste apparaterna för som brukar användas vid distanstolkning

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar att han behärskar tolkningsfärdigheten i en tolkningssituation. Då det i allmänhet uppstår praktiska problem och etiska svårigheter att arrangera provtillfället i arbetslivet (t.ex. kan rättskyddet och sekretessen för tolkens kund vara i fara) rekommenderas det att arrangera prov som så noga som möjligt simulerar riktiga tolkningssituationer i arbetslivet.

Proven skall vara så omfattande att alla mål för bedömningen kommer fram. Uppmärksamhet fästs vid helhetsbehärskning av tolkningen och tolkningssituationen: vid sidan av tekniken skall också språkbruket, terminologin och tolkens roll behärskas. Tolkningsprov kompletteras med diskussioner. Examinandens självvärdering kan vid behov användas som bedömningsmaterial.

En av bedömarna vid yrkesprov skall vara sakkunning inom tolkning, en sakkunnig för tolkningsspråk A och en för tolkningsspråk B. Examinanden får vid provtillfället muntlig respons.

DEFINITION AV TOLKNINGSSPRÅK A OCH B SAMT BESKRIVNING AV FÄRDIGHETSNIVÅER

Tolkning kan utföras i anslutning till all mänsklig kommunikation oberoende av kravnivå. Villkoren som ställs på uppdraget avgör i varje enskilt fall vilken typ av tolk som behövs och på vilken nivå uppdragets tolkningsspråk skall behärskas.

ATT BEHÄRSKA KONTAKTTOLKENS TOLKNINGSSPRÅK

DEFINITIONER

Tolkningsspråk A	Tolkningsspråk B
<p>Det språk som tolken kan bäst och som han använder både som källspråk och målspråk.</p> <p>Vanligen hans modersmål i vilket han uppnått en fackmans nivå i kommunikation.</p>	<p>Ett främmande språk som tolken behärskar så väl att han kan använda det också som målspråk.</p> <p>Kravet på färdighet bestäms enligt uppdragets kravnivå. I krävande uppdrag betyder detta att tolken har uppnått en fackmans nivå i kommunikation inom ifrågasvarande språkområde.</p>

BESKRIVNING AV FÄRDIGHETSNIVÅERNA

Tolkningsspråk A	Tolkningsspråk B
<p>Förståelse och tolkning</p> <p>Tolken</p> <ul style="list-style-type: none"> förstår och kan tolka muntliga och skriftliga texter som producerats inom ifrågasvarande språkområde och kultur oavsett deras ämnesområde eller stil. kan fyndigt, kritiskt och snabbt använda informationskällor och andra hjälpmedel som är nödvändiga med tanke på förståelse 	<p>Förståelse och tolkning</p> <p>Tolken</p> <ul style="list-style-type: none"> förstår och kan tolka muntliga och skriftliga texter som producerats inom ifrågasvarande språkområde och kultur i den omfattning som uppgiften förutsätter kan fyndigt, kritiskt och snabbt använda informationskällor och andra hjälpmedel som är nödvändiga med tanke på förståelse
Tolkningsspråk A	Tolkningsspråk B
<p>Skriftlig kommunikation</p> <p>Tolken</p> <ul style="list-style-type: none"> producerar till struktur och stil felfri text också för krävande tolknings-tillfällen 	<p>Skriftlig kommunikation</p> <p>Tolken</p> <ul style="list-style-type: none"> kommunicerar ledigt, strukturerat och för situation och syfte lämpligt kan fyndigt, kritiskt och snabbt utnyttja

<ul style="list-style-type: none"> • kommunicerar ledigt, strukturerat och för situation och syfte lämpligt • kan sköta de språk- och textvårdsfrågor som behövs i vanliga kontaktsituationer • kan fyndigt, kritiskt och snabbt utnyttja informationskällor och andra hjälpmedel som är nödvändiga för kommunikationen (handböcker i språk- och stilfrågor, textgranskningsprogram, kompletterande texter osv.) 	<p>informationskällor och andra hjälpmedel som är nödvändiga för kommunikationen (handböcker i språk- och stilfrågor, textgranskningsprogram, kompletterande texter osv.)</p> <p>Ifall tolken ensam ansvarar för en kommunikativt betydelsefull eller krävande produkt eller tjänst på språk B</p> <ul style="list-style-type: none"> • producerar grammatikaliskt korrekt text i vanlig tolkningsstil <p>Ifall tolken tillsammans med en annan person ansvarar för en produkt eller tjänst på språk B</p> <ul style="list-style-type: none"> • producerar vid tolkningstillfället text som sakkunnig inom språk B förstår med lätthet och som han enkelt och lätt kan finslipa <p>Ifall tolken har kommit överens med klienten om en lättare finslipningsnivå</p> <ul style="list-style-type: none"> • Producerar tolken text som med tanke på grammatik, stil och kommunikation i tillräcklig utsträckning motsvarar klientens kommunikationsbehov.
<p>Tolkningsspråk A</p> <p>Muntlig kommunikation</p>	<p>Tolkningsspråk B</p> <p>Muntlig kommunikation</p>
<p>Tolken</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunicerar ledigt, strukturerat samt för situationen och syftet lämpligt • producerar till strukturen och stilen korrekt tal också för krävande tolkningssituationer • uttalar enligt det officiella talspråket 	<p>Tolken</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunicerar ledigt, strukturerat samt för situationen och syftet lämpligt • producerar i tolkningssituationen till struktur och stil så tydligt tal att åhöraren förstår det utan ansträngning • uttalar tillräckligt tydligt och förstäeligt <p>Observera</p> <ul style="list-style-type: none"> • återgivningen av nyanser och användningen av idiom kan vara bristfällig • behandlingen av språk och informationsmaterial kan vara långsammare än i tolkningsspråk A • det andra språkets (Tolkningsspråk A) inflytande kan eventuellt märkas

Tolken kan också ha passiva eller C-arbetspråk. Dessa använder han enbart som källspråk, m.a.o. det tolkas inte till arbetspråk C. Kontakttolken påvisar inte yrkesskicklighet i språk C.

Beskrivning av branschen

I Finland garanteras, på basis av internationella fördrag och nationella författningar, rätten att använda modersmål i speciella situationer. I början av 1990-talet började det komma mera invandrare än tidigare till Finland, de kom från många håll, isynnerhet från områden vars språk inte hade undervisats i det traditionella finska skolsystemet. I den förändrade situationen började man utveckla kontakttolkning: man skapade ett system med kommunala tolkcentraler och utarbetade yrkesexamen för kontakttolk för att invandrarna och myndigheterna skulle ha pålitliga och högklassiga tolktjänster. Yrkesexamen för kontakttolk har anordnats sedan 1998.

Tolk behövs då det inte finns ett gemensamt språk för kommunikation mellan personer. Tolken uppgift är att erbjuda förutsättningar för samförstånd trots språk- och kulturbarriärer. Tolken skapar alltså jämlikhet mellan de personer som skall tolkas, då båda kan uttrycka sig så nyanserat och rikt som är möjligt bara på modersmålet. Med hjälp av tolkning klarar personen fullständigt av att svara för sina skyldigheter och rättigheter i ett mångkulturellt samhälle. Med hjälp av en yrkeskunnig tolk kan också myndigheterna sköta sin tjänst och komma fram till en rättvis lösning också då de inte förstår klienternas språk eller känner till deras kulturella bakgrund i tillräcklig utsträckning. Med hjälp av tolkning kan man fatta juridiskt rättvisa och för individen ändamålsenliga och livsviktiga beslut.

Kontakttolkning innebär, mest typiskt, tolkning mellan en invandrare och en finländsk myndighetsperson. Tolkning behövs i det dagliga livet, t.ex. på skolornas föräldrakvällar, vid rådgivningen och läkarundersökningar. Ofta arbetar tolken ändå i situationer som kan ha livsviktig betydelse t.ex. för en person som får psykiatrisk vård eller för en asylsökande. Myndigheterna kan göra betydande beslut också för klientens utkomst. I kommunikationssituationen har kontakttolken en egen enbart kommunikativ yrkesroll. Kontakttolken utför inte ärenden för någon utan tolkar de repliker som yttras i kommunikationssituationen. Tolken klarlägger också skillnader i kulturbakgrund som är centrala med tanke på förståelse av budskapet. På tolkens ansvar ligger alltså att förmedla budskap, ord och tankar.

Kontakttolken är en yrkeсталare. Av honom förutsetts lämplighet och rutin i att kommunicera ansikte mot ansikte, samt behagligt och tydligt framställningssätt. På det hela taget så har en kontakttolk bättre språkliga, kulturella och kommunikativa färdigheter än en vanlig språkbrukare. Det är av hög prioritet att kontakttolken är medveten om det etiska och juridiska ansvar som hör till arbetet för han är mycket av en väktare i sitt arbete. Yrkesskicklighet i kontakttolkens arbete får man genom att studera till yrket eller under praktiskt handlett arbete. Utbildning anordnas närmast som yrkesinriktad påbyggnadsutbildning för vuxna.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/biblioteket
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
myynti@oph.fi
www.oph.fi/svenska/bokhandel